

Безперечно, кожен керівник при здійсненні професійної управлінської діяльності повинен не тільки знати основні положення логіки цієї діяльності, але й усвідомлено керуватися ними. Однак його темперамент, індивідуальні риси характеру, притаманний йому неповторний стиль керівництва неминуче будуть відображатися на особливостях застосування цих домінуючих принципів. Звичайно вони завжди отримуватимуть специфічне індивідуальне забарвлення, викликане його особистісним «Я».

Таким чином, постійне ускладнення завдань, в умовах соціально динамічного простору-часу, настійно вимагають розвитку логіко-методологічних основ управлінської діяльності, системи координат, конкретних правил, за якими необхідно здійснювати цілеспрямовану діяльність колективів для забезпечення сталого розвитку суспільства.

Мудрість управління без логіко-методологічної культури є лише тінь досконалої людської діяльності, тобто це, помірковано кажучи, безвідповідальне використання природних ресурсів країни і ціннісних людських резервів спрямованих на імітацію бурхливої управлінської діяльності суспільством загалом.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Пономарьов О. С., Пазиніч С. М., Долгаарєв А. В. Основи культури соціального управління: Навч.-метод. посібник. – Харків: НТУ «ХПІ», 2009. – 48 с.

Пономарьов О. С., канд. техн. наук, проф.,
Грінченко М. А., канд. техн. наук, доц.,
Харченко А. О., канд. екон. наук, доц.,

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Україна

ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА ТА УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ В МІСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Зростання міського населення вже давно стало однією з провідних тенденцій сучасного світового розвитку, хоча вона й не позбавлена певних суперечностей. З одного боку, таке зростання сприяє підвищенню рівня професіоналізму, освіченості й культури людей, інтелектуалізації та наукоємності суспільного виробництва. З іншого ж боку, воно породжує цілий спектр складних специфічних проблем розвитку міст. Серед них слід назвати такі, як перенаселеність, безробіття, злиденність, злочинність, необхідність утилізації величезних обсягів твердих побутових відходів тощо. Спроби розв'язання цих проблем часто породжують нові проблеми соціально-економічного, інфраструктурного, санітарно-гігієнічного та іншого характеру. Особливо гострими вони стають у мегаполісах. У зв'язку з цим інтенсивного розвитку набуває урбаністика як відносно нова галузь наукових знань про міські поселення, їхні проблеми та пошук

шляхів і способів ефективного їх розв'язання, характерні особливості способу життя і психології мешканців міст.

Вказана тенденція набула загальноцивілізаційного характеру і стала особливо загрозливою в країнах так званого третього світу. Сьогодні число мешканців деяких мегаполісів перевищує чисельність населення багатьох країн. Так, в Шанхаї проживає 24,6 мільйони жителів, а загальна кількість населення тільки десяти найбільших міст світу перевищує 191 мільйон жителів. Ця ситуація створює величезні проблеми з належним їх життєзабезпеченням, з розвитком інфраструктури, створенням робочих місць, систем освіти, охорони здоров'я й організації дозвілля. В Європі та США ситуацію ускладнює ще й вплив іммігрантів, які створюють гострі проблеми не тільки у сфері працевлаштування, а й у міжетнічних та міжконфесійних взаємовідносинах.

Зазначені проблеми породжують істотні диспропорції в розвитку міст, на які накладаються й несприятливі суспільно-політичні та соціально-економічні процеси в країні та світі. У зв'язку з цим С. М. Галенко вважає, що «сьогодні для того, щоб уникнути найбільш значних диспропорцій у соціально-економічному розвитку, щоб зменшити негативний вплив фінансово-економічних кризових процесів на соціальне буття людини усі міста та зокрема столичні мегаполіси звертаються не тільки до запровадження суворого економічного режиму, а й до особливих, іноді інноваційних, інструментів міського управління та планування» [3].

Для розв'язання цих та інших подібних проблем доцільним уявляється використання сучасної технології управління проектами, методів логістики й економічної кібернетики. Характерна особливість цих засобів полягає у їх складності й системному характері. Їх ефективне застосування вимагає побудови складних економіко-математичних моделей і урахування множини чинників різноманітної природи, а також системи взаємозв'язків між ними. Складність побудови й використання цих моделей зумовлена нелінійністю, багатовимірністю та багатокритеріальним характером цільових функцій. При цьому певні критерії часто суперечать один одному, що ускладнює самі задачі оптимізації.

Для їх розв'язання доцільно використовувати методи декомпозиції та зменшення розмірності розроблюваних моделей. Декомпозиція полягає у поділі складної задачі на певну множину більш простих і менш багатовимірних. Їх адекватність реальним об'єктам може забезпечуватися підходом до вибору принципів і критеріїв декомпозиції. Вони мають відображати територіальні, галузеві, інфраструктурні та інші особливості, які можна було б виокремити в загальній складній структурі мегаполісу та у процесах його функціонування. Скорочення розмірності моделі можна досягти агрегуванням змінних та нехтуванням тих, що є неістотними.

Філософія урбаністики вже сама по собі вимагає практичної спрямованості постановки таких задач і вибору підходів до їх розв'язання.

Дійсно, стрімке розростання території міських поселень, насамперед мегаполісів, постійне істотне збільшення їх населення вимагають чіткого і глибокого осмислення проблем забезпечення їх нормального функціонування та життєзабезпечення людей. Це осмислення та системний аналіз практичного досвіду управління мегаполісами, в тому числі за допомогою методу проектів мають сприяти не тільки побудові адекватних моделей, але також і перенесенню результатів їх дослідження в реальну життєву практику.

Уявляється, що завдання з управління мегаполісом за своєю складністю є сумірними з управлінням національною економікою чи державою у цілому. Його ускладнює широке розмаїття спеціалізованих підсистем, які, до того ж, ще й пов'язані між собою. Так, В. М. Бабаєв характерною рисою мегаполісу вважає взаємопов'язане функціонування таких підсистем, як «населення, виробництво, невиробнича сфера, екологія, оборона, простір, фінанси, зовнішня економічна сфера» [1, с. 12]. Крім того, розвиток мегаполісів у переважній більшості випадків відбувається на базі існуючих міських поселень та функціонуючих систем їх життєзабезпечення. Певним виключенням можуть слугувати хіба що Бразилія та Астана, оскільки їхнє будівництво починалося практично з нуля на новому, вільному від забудови місці.

Міське господарство і будівництво є надзвичайно важливими галузями національної економіки, оскільки вони значною мірою визначають рівень і характер життєзабезпечення суспільства і перспективи його розвитку, а також якість життя широких мас людей. Від їх стану істотно залежать матеріальний добробут і соціально-психологічне самопочуття населення, його довіра і ставлення до влади. Роль цих галузей набуває особливого значення в умовах децентралізації управління, розбудови системи місцевого самоврядування, зростання громадянської і політичної активності та самоідентифікації людей на тлі становлення і зміцнення ринкової економіки та кардинальних змін у її структурі та в умовах і цілях функціонування.

Навіть наведені й багато інших не менш складних проблем вимагають постановки й вирішення в межах теоретичної урбаністики і практики місцевого самоврядування цілісної сукупності взаємопов'язаних завдань. Вони носять філософський, соціологічний, економічний, екологічний, демографічний та організаційно-управлінський характер. В той же час не надзвичайно важливими уявляються завдання педагогічного, соціально-психологічного і духовно-культурного характеру. Це зумовлено тим, що вони безпосередньо стосуються людей, їхнього добробуту, можливостей задоволення їхніх потреб та інтересів, їхнього самопочуття.

Цілком справедливо В. М. Бабаєв зі співавторами пише, що «логіка держ. упр. і місцевого самоврядування має виходити з того, що цілі відповідних інституцій та їх діяльності не вони самі собі обирають, а зумовлюють інтереси і потреби громадянського суспільства» [2, с. 97].

Отже, у зв'язку з цим виникає серйозна проблема цільової підготовки кадрового забезпечення управління мегаполісом. Вона повинна включати формування в системі освіти високого рівня професійної і соціальної компетентності й розвиток необхідних професійно й соціально значущих особистісних рис і якостей фахівців з філософії урбаністики, з управління проектами, з економічної кібернетики, соціальної психології, екології міста та інших вкрай важливих спеціальностей. Серед них особливе місце мають посідати інженери з тих сфер міського господарства, які забезпечують всю життєдіяльність міста і його мешканців.

Розвиток комп'ютерної техніки та інформаційних технологій вимагає підготовки й активного використання у сфері управління функціонуванням мегаполісу відповідних фахівців. Світовий досвід переконливо свідчить про перспективність розробок і практичного запровадження інтегрованих комп'ютерних систем, які реалізують концепцію «розумного міста». Її глобальний характер передбачає і широке використання альтернативної енергетики, і методи логістики в управлінні фінансовими потоками та міським транспортом, і моніторинг стану комунікаційних мереж. Це дає змогу раціонально використовувати ресурси, підвищувати швидкісні параметри транспорту, зменшувати витрати на непередбачувані ремонти. Відповідно до ідей сталого розвитку ця концепція допоможе раціонально утилізувати відходи, істотно поліпшувати екологічний стан міста.

Вкрай важливим завданням освіти з підготовки цих фахівців виступає виявлення потенційних лідерів й наступна цільова їх підготовка. Вона має передбачати розвиток у них специфічних лідерських якостей, системи чітких моральнісних принципів і переконань та прищеплення їм глибокого розуміння їхньої особистої відповідальності за результати й можливі наслідки тих рішень, які вони приймають.

Не випадково вважається, що «поняття відповідальності особистості як специфічна категорія відіграє надзвичайно важливу роль у забезпеченні життя людини і функціонуванні суспільства. Тому вона повинна посісти належне місце в системі взаємовідносин між людьми, в системі суспільних цінностей» [4, с. 19]. Відповідальність допоможе здолати багато проблем.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Бабаєв В. М. Управління великим містом: теоретичні і прикладні аспекти: Монографія / В. М. Бабаєв. – Харків: Магістр, 2004. – 204 с.
2. Бабаєв В. М. Соціальне пізнання і логіка управління : монографія / В. М. Бабаєв, О. С. Пономарьов, С. М. Пазиніч. – Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2015. – 182 с.
3. Галенко С. М. Стратегічний аналіз розвитку мегаполісів у конкурентному середовищі / С. М. Галенко // Ефективна економіка. – № 4, 2014. [Електронний журнал].
4. Пономарьов О. С. Відповідальність як педагогічна категорія: навч.-метод. посібник / О. С. Пономарьов, Н. В. Середа, М. К. Чеботарьов. – Харків: Підручник НТУ «ХПІ», 2013. – 172 с.